УДК 330.15

Рюміна Є.Л.,
асистент, БУМіБ

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ СТРУКТУР В РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ

У статті розглядаються та аналізуються інноваційні структури розвитку підприємств в рекреаційно-туристичній сфері. Розглянуто понятійний апарат інноваційної діяльності. Представлена класифікація інноваційних структур, а також відмінність цих структур від інших підприємств і організацій. Проаналізовано такі інноваційні структури, а саме: рекреаційно-туристичний кластер; курортополіси; рекреаційний науково-технологічний парк; рекреаційні парки; туристичні або рекреаційно-туристичні зони. У висновку автор звертає увагу, що існує багато невирішених проблем, які пов'язані із створенням, розробкою і функціонуванням інноваційних структур.

Ключові слова: інновація, інноваційні структури, рекреаційно-туристичний кластер, курортополіс, рекреаційний науково-технологічний парк, рекреаційно-туристична зона.

ВСТУП

Глобальні трансформаційні процеси, що відбуваються в нашій країні потребують створення нових відповідних організаційно-економічних форм господарювання підприємств усіх галузей. Рекреаційно-туристична сфера в наш час також потребує реформації всієї галузі, а особливо використання інноваційних форм розвитку, які б забезпечили зростання конкурентоспроможності усіх учасників туристичного бізнесу.

Але існують невирішені проблеми, які пов'язані зі створенням, розробкою та функціонуванням інноваційних структур. Насьогодні ми маємо лише теоретичні підґрунтя існування таких структур в нашій країні, тому проблема використання таких форм господарювання є досить актуальною.

Проблемами впровадження та функціонування інноваційних структур та інновацій в рекреаційно-туристичній сфері займаються такі вчені як: Д. Стеченко, М. Долішній, В. Пила, О. Стороженко, С. Соколенко, Н. Коніщева, В. Квартальнов,В. Новіков, В. Кифяк, Л. Черчик та інші.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета статті: розглянути та проаналізувати інноваційні структури розвитку підприємництва у рекреаційно-туристичній сфері.

РЕЗУЛЬТАТИ

Наша держава має достатній рекреаційно-туристичний потенціал, який не використовується на повну потужність. Тому для зміни ситуації необхідно створити такі умови розвитку цього бізнесу, аби ми мали можливість бути конкурентоспроможними як на вітчизняному, так і на світовому ринку, створювати якісний туристичний продукт, а досягнути цього ми можемо лише завдяки впровадженню та поширенню інновацій у рекреаційно-туристичній сфері.

Слово «інновація» походить від англійського «innovation», що значить введення нового, відновлення, нововведення, а слово «новація» походить від латинського «novatio» — оновлення, зміна. Тому відповідно до походження вважається, що новація — це продукт інтелектуальної діяльності людей, результат досліджень у будь-якій сфері людської діяльності, спрямований на підвищення ефективності виконання робіт. Новацією можна вважати відкриття, винаходи, ноу-хау, патенти, товарні знаки, нові методики, стандарти, результати маркетингових досліджень, тобто новинки, які ще не є втіленими у життя.

На відміну від новацій, інновація — це кінцевий результат інноваційної діяльності, що отримав втілення у вигляді нового чи вдосконаленого продукту, нового чи вдосконаленого технологічного процесу, що використовується в практичній діяльності, або нового підходу до соціальних послуг.

Тобто, інновацією вважається кінцевий результат впровадження в практичну діяльність продуктів інтелектуальної праці — новацій, що призводить до створення цілком нового або оновленого за своїми властивостями продукту, технології, способу виробництва, організаційних форм, методів управління, а в результаті — до отримання економічного, соціального та інших видів ефекту [1, с. 46].

Новіков В.С. досліджуючи інновації в туризмі додає, що інновація це новий продукт, нове явище або дія на ринку (підприємстві), яка має за мету привабити споживача, задовольнити його потреби та одночасно принести дохід підприємцю [2].

Квартальнов В.О. вважає що інновація, як процес або як продукт, може стати однією з головних статей доходу підприємства, здійснюючи вплив на збільшення його прибутку [3].

Загальним в наведених визначеннях, є те, що під інновацією розуміють нововведення, які задовольняють вимоги споживачів, в нашому випадку туристів, і збільшують фінансові результати діяльності підприємств, що їх впроваджують.

У сучасній економіці роль інновацій значно зросла. Це викликано тим, що в економіці інновації є методом конкуренції, оскільки інновація веде до зниження собівартості, цін і зростання прибутку, до створення нових потреб, до надходження грошових коштів, до підвищення іміджу (рейтингу) виробника нових продуктів, до виходу і насичення нових ринків, у тому числі і зовнішніх.

Інновація як процес або як продукт чи послуга може стати однією з головних статей доходу підприємства, надаючи істотний вплив на збільшення прибутку.

Низька національна інноваційна здатність — насьогодні це досить велика проблема для України у всіх сферах діяльності. Саме в цей час в Україні нова влада повинна обрати інноваційний шлях розвитку. Останнім часом багато науковців використовують термін інноваційна економіка.

На сучасному етапі розвитку підприємницької діяльності все більше уваги приділяють інноваційним структурам, які об'єднують дослідження, розробки та виробництво. Матеріальною базою інноваційної структури є територія з розвиненою господарською, виробничою і соціальною інфраструктурою, об'єкти якої орієнтовані на масове впровадження нових технологій, машин, матеріалів.

При класифікації інноваційних структур можна виділити такі їх види [4, с. 36]:

- парки (технопарки, агротехнопарки, інноваційні, рекреаційні, наукові парки тощо);
- інкубатори (інноваційні, технологічні, інкубатори інноваційного бізнесу тощо);
- центри (технологічні, інноваційні, територіальні тощо);
- поліси (технополіси, курортополіси, рекреаційні зони, адміністративні райони інтенсивного науково-технічного розвитку тощо);
- фонди (державні, регіональні, місцеві, галузеві, приватні інноваційні, фонди активізації нових ідей тощо);
- кластерні структури.

Відмінність інноваційних структур від інших підприємств і організацій полягає в тому, що до складу органів державного управління і розвитку інноваційних структур входять базова організація і науково-технічна рада.

Ефективне використання рекреаційно-туристичного потенціалу нашої країни все частіше пов'язується зі створенням та функціонуванням рекреаційно-туристичних кластерних структур.

Об'єднання підприємств у кластерні структури забезпечує підвищення рівня інноваційності та конкурентоспроможності на ринку. На нашу думку, рекреаційно-туристичні кластери — не лише один з найкращих шляхів активізації підприємницької діяльності, а й ефективна форма комплексного використання природно-рекреаційного потенціалу регіону. Основними мотивами створення рекреаційно-туристичного кластеру є сукупність сприятливих соціально-економічних, географічних факторів, різноманітних природних рекреаційних ресурсів та об'єктивна необхідність ефективного їх використання для задоволення рекреаційних потреб і вирішення нагальних проблем, основні з яких — загальний низький рівень рекреаційного сервісу, обмеженість спектру спеціальних рекреаційних та побутових послуг, сезонність у роботі, комплектування рекреаційно-туристичних закладів кваліфікованим обслуговуючим персоналом, нестача фахівців, менеджерів невиробничої сфери.

Учасниками рекреаційно-туристичного кластеру мають бути не лише туристичні, санаторні, відпочинкові заклади, а й сільськогосподарські фермерські господарства, заклади громадського харчування, транспорту, зв'язку, наукові установи, навчальні заклади, консалтингові фірми, банки, готельні господарства, індивідуальні сільські садиби, які забезпечували б розвиток агротуризму, державні органи влади та органи місцевого самоврядування, громадські структури, оскільки офіційне визнання важливості цієї справи забезпечить підтримку та підвищить репутацію самої діяльності [5].

Одним із суб'єктів рекреаційно-туристичного кластеру може бути така інноваційна структура як курортополіс. Неодноразово обґрунтовувалась науковцями доцільність формування в Україні курортополісів. Це дієва форма організації використання курортного потенціалу певних територій та експлуатації спеціальних рекреаційних ресурсів. Прикладом досвіду функціонування таких утворень є СЕЗ «Курортополіс Трускавець». З метою значного покращення якості і обсягів санаторного-курортного оздоровлення населення, прискорення реформування курортної галузі та розвитку туризму, забезпечення росту інноваційної та інвестиційної діяльності, концентрації

матеріальних і фінансових ресурсів, вирішення проблем збереження унікальної гідромінеральної бази Карпат та її ефективного використання в умовах ринку створена спеціальна економічна зона туристсько-рекреаційного типу «Курортополіс Трускавець» (Закон України «Про спеціальну економічну зону туристсько-рекреаційного типу «Курортополіс Трускавець» набрав чинності з 1 січня 2000 року).

Ще одним суб'єктом рекреаційно-туристичного кластеру може бути така інноваційна структура як рекреаційний науково-технологічний парк. Аналогів такої структури в Україні ще немає. Науково-технологічний парк- це комплекс дослідних інститутів, лабораторій, дослідних заводів, створюваних на заздалегідь підготовлених територіях навколо великих університетів з розвиненою інфраструктурою. Головним елементом який використовується при їх будівництві є інкубатор. Це центр який реалізує спеціалізований набір інноваційних послуг. Науково-технологічні парки є доволі дорогими об'єктами інвестування. Самоокупність настає через досить тривалий час. Орієнтовно технопарки починають приносити прибуток через деякий час.

На територіях регіонів з великим скупченням земель рекреаційного призначення доцільно створювати рекреаційні парки, які покликані забезпечити потреби у відпочинку на основі комплексного освоєння природно-рекреаційного потенціалу регіону. По-суті, це окремі господарські комплекси, створені на основі єдності економічних інтересів, природно-ресурсних, екологічних, соціально-економічних умов регіону для проведення скоординованої рекреаційної та природоохоронної діяльності з використанням власних оздоровчих, відпочинкових технологій та методик.

Туристичні або рекреаційно-туристичні зони — зони, які створюються на основі значного природно-рекреаційного та історико-культурного потенціалу з метою його ефективного використання і збереження. Головна мета заснування туристичних зон передбачає: максимально ефективне використання природно-ресурсного потенціалу, його прибуткову експлуатацію, зберігання та облаштування, стимулювання зростання доходів від туризму та рекреації, прискорення соціально-економічного розвитку території, зміну структури регіонального господарства.

ВИСНОВКИ

Таким чином, розвиток інноваційної інфраструктури рекреаційно-туристичної сфери, а саме мережі кластерних структур, курортополісів, рекреаційних парків, туристичних зон та ін., є важливим питанням при визначенні інноваційної стратегії регіонів та країни. Кризова ситуація в якій перебувають наші підприємства, а саме рекреаційно-туристичної сфери потребують нагального вирішення проблем пов'язаних зі створення, розробки, функціонування інноваційних структур. Адже на сьогодні ми маємо лише теоретичні підґрунтя існування таких структур в нашій країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навч. посіб. / М.А. Йохна, В.В. Стадник. — Київ: «Академія», 2005. — 192 с.

2. Новиков В.С. Инновации в туризме / В.С. Новиков. — М.: ИЦ «Академия», 2007. — 208 с.

3. Квартальнов В.А. Менеджмент туризма / В.А. Квартальнов. — М.: «Финансы и статистика», 2005. — 56 с.

4. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч. посіб. / Д.М. Стеченко. — К.: Вища школа, 2002. — 254 с.

5. Соколенко С.И. Развитие туристическо-рекреационных кластеров: региональная инициатива Украины / С.И. Соколенко // Регион: Восток-Запад. — 2004. — №2 (7). — С. 215-219.

6. Черчик Л.М. Передумови формування рекреаційних кластерів / Л.М. Черчик // Інформатизація рекреаційної та туристичної діяльності: Перспективи культурного та економічного розвитку. Праці Другого Міжнародного Конгресу. — Трускавець, 2003. — С. 110-113.

Стаття надійшла до редакції 5 травня 2014 року